

РОЗРОБКА ПРОГРАМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ СУБ'ЄКТИВНОГО ПОЧУТТЯ САМОТНОСТІ ЯК ЧИННИКА АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ

Железнякова Ю.В.

Класичний приватний університет

Викладено зміст програми психологічної корекції суб'єктивного почуття самотності як чинника адиктивної поведінки молодших підлітків та обґрунтована необхідність впровадження такої програми у світлі вимог, передбачених законом України «Про освіту»; розкривається значення суб'єктивного почуття самотності підлітків у формуванні адиктивної поведінки.

Ключові слова: самотність, адиктивна поведінка, підліток, свідомість, відчуження, корекція.

Постановка проблеми. В законі України «Про освіту» зазначається, що програми мусять бути спрямовані на розв'язання тих завдань, які потребує даний навчальний заклад в даних умовах, щоб розвинути чи від коректувати ті складові повноцінного розвитку особистості, які допомогли б їй засвоїти необхідні соціальні цінності, відчувати себе повноцінним членом суспільства з позитивними установками на життя, з високим рівнем самоповаги і поваги до оточуючих, з високим рівнем сформованості здатності до позитивних взаємостосунків, співпраці, самореалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. При наявності достатньої кількості робіт, присвячених проблемі самотності (Р. Торо, С. К'еркегор, М. Гайдегер, Е. Фромм, К. Роджерс, Л. Пепло, Р. Вейс, Р. Зилбург, В. Бестужева-Ладу, О. Кузнецов, В. Лебедев, Ю. Швалб, С. Корчагіна) проблеми підліткового почуття самотності та його впливу на формування особистості як на ранніх етапах розвитку, так і в підлітковому віці, приділялась недостатня увага. У численних дослідженнях з проблеми самотності цей стан розглядається як ресурс розвитку особистості, а також як один з чинників розвитку девіантної поведінки, яка ускладнює інтеграцію у соціум (О. Б. Долгінова, В. С. Кон, А. Р. Наумова, Н. Перешина). Є. Бахадова, С. Березін, К. Лисицький, В. Васильєв, Є. Калмикова та ін. доводять необхідність корекції суб'єктивного почуття самотності у молодшому підлітковому віці засобами створення психолого-педагогічної системи корекційних заходів.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Освітньо-виховна практика показує, що створення програм для психологів і педагогів, якими б досконаліми вони не були, недостатньо. Для розвитку в учнів, зокрема, молодшого підліткового віку програма мусить бути адресована самим учням, яка б зорієнтувала їх на самовдосконалення, у даному конкретному випадку на подолання суб'єктивного почуття самотності.

Мета статті. Розробити та перевірити програму психологічної корекції суб'єктивного почуття самотності як чинника адиктивної поведінки молодших підлітків.

Виклад основного матеріалу. Незалежно від конкретного спрямування програми вона мусить сприяти самовдосконаленню особистості підлітка. Процес самовдосконалення особистості і психо-

логії визначається чотирма основними логічно взаємопов'язаними етапами:

- самоусвідомлення і прийняття рішення на самовдосконалення;
- планування і створення програми самовдосконалення;
- безпосередня практична діяльність, спрямована на реалізацію означених цілей, завдань у роботі над собою;
- самоконтроль і самокорекція цієї діяльності.

Взаємозв'язок і послідовне виконання завдань чотирьох етапів самовдосконалення через подолання молодшими підлітками суб'єктивного почуття самотності, як правило, дає бажані наслідки і, крім цього, розвиває особистісно значущі людські якості, які унеможливають появу почуття самотності як негативного явища, а можуть тільки викликати потребу в усамітненні для конструктивного виконання задуманої або потрібної індивідуальної роботи.

Мета конкретної програми психологічної корекції суб'єктивного почуття самотності як чинника адиктивної поведінки спрямована на подолання деструктивного переживання почуття самотності молодшими підлітками. Вона складена з урахуванням порад А. Бандури [1], Е. Бахадова [2], Ю. Борисенко [3], К. Бриги, І. Буянова, Р. Вейса, А. Гоголевої [4], О. Калиниченко [6], О. Лактіонова, Ю. Швалба, Т. Яценко та ін. Паралельно враховані результати констатувального експерименту.

Головними завданнями програми визначені:

1. Зняття тривоги, навчання навичкам саморегуляції емоцій.
2. Розвиток спостережницької сенситивності.
3. Розвиток здатності розуміння станів, властивостей, якостей і стосунків з людьми.
4. Розвиток навичок спілкування.

На нашу думку, реалізація вибраних завдань, забезпечить повноцінне життя молодших підлітків і унеможливить розвиток негативних звичок, тривожних станів, посилять спостережливість, сприятиме розвитку навичок спілкування, взаємодії з іншими людьми і допоможе підліткам позбутися суб'єктивного почуття самотності та схильності до адиктивної поведінки.

На кінець впровадження програми молодші підлітки повинні на рівні свого віку засвоїти і знати:

- способи зняття психологічного напруження м'язів тіла, обличчя;

- способи зняття тривоги за допомогою дихання;
- способи саморегуляції емоцій;
- способи пошуку спільного засобами спостережливості;
- способи групової взаємодії;
- способи розвитку чутливості до своїх і чужих емоційних станів;
- способи невербальної і вербальної комунікації;
- способи партнерського спілкування і групової взаємодії;
- способи встановлення близьких, дружніх стосунків з оточуючими;
- способи конструктивної групової взаємодії.

Молодші підлітки на кінець впровадження програми повинні вміти:

- знімати напругу і тривогу диханням і м'язовим напруженням;
- здійснювати саморегуляцію емоцій;
- уважно і різносторонньо здійснювати спостереження за спілкуванням і діями інших;
- конструктивно спілкуватися і взаємодіяти у групі;
- відчувати емоційний стан інших людей;
- підтримувати позитивні стосунки вербальними і невербальними засобами;
- встановлювати ділові стосунки на партнерській основі;
- конструктивно співпрацювати при виконанні групових завдань.

Програма розрахована на один навчальний рік, вміщує 57 вправ, виконаних на 17 заняттях з метою дати можливість молодшим підліткам обдумати проведені заняття, оцінити їх користь, напрацьований досвід.

Програма складається з чотирьох блоків занять у відповідності із визначеними завданнями.

Перший блок занять спрямований на виконання першого завдання програми: зняття напруги, тривоги, навчання навичкам саморегуляції емоцій. У зв'язку з цим цей блок занять складається із релаксаційних вправ.

Заняття 1 містить 7 вправ на зняття напруги підлітків.

Мета вправи 1: навчити підлітків знімати напругу керуванням дихання. Мета вправи 2: навчити підлітків позбавлятися від усього негативного, неприємного. Мета вправ 3, 4: навчити підлітків позбавлятися від емоційної напруги через м'язове напруження. Мета вправ 5, 6: вчити позбавлятися емоційної напруги через напруження м'язів обличчя. Мета вправи 7: вчити справлятися з тривогою, використовуючи дихання.

В кінці заняття підводиться підсумок роботи учнів (підлітків):

1. Учні діляться враженнями, як їм вдалося долати емоційну напругу, тривогу за допомогою дихання, напруження м'язів тіла, обличчя, що вдалося, а що ні, наскільки сподобалось виконувати запропоновані вправи.

2. Поради психолога, що треба враховувати в роботі, на подальших заняттях, як закріплювати одержані вміння у повсякденному житті.

Заняття 2 містить 3 вправи на розвиток здатності до саморегуляції необхідних дій, емоцій.

Мета вправи 1: вчити саморегуляції дихання. Мета вправ 2, 3: вчити способам саморегуляції емоційного стану.

У підсумку заняття:

1. Підлітки діляться враженнями від виконання вправ про саморегуляцію дихання і емоційного стану.

2. Підлітки слухають психолога про підсумки власної роботи і поради щодо покращення і закріплення одержаних умінь у повсякденному житті.

Другий блок занять спрямований на виконання другого завдання програми: розвиток спостережливості.

Всі вправи, які увійшли у цей у цей блок, умовно об'єднані в два розділи: 1) вправи, спрямовані на розвиток спостережливості; 2) вправи, спрямовані на розвиток здатності розуміння станів, властивостей, якостей і відносин між людьми.

Заняття 3. Вправи на пошук спільного між учасниками заняття і розвиток уваги до інших.

Вправа 1. Мета: пошук спільного між учасниками.

Вправа 2. Мета: розвиток уваги до іншої людини.

Вправа 3. Мета: розвиток спостережливості, вміння знаходити специфічне у зовнішньому вигляді і точно його описувати.

Вправа 4. Мета: розвиток спостережливості.

В кінці заняття обговорюються варіанти пошуку спільного та специфічного у членів групи. Обговорюється цінність цих вправ для подальшого самовдосконалення і користі цього досвіду у життєвих ситуаціях, наводяться приклади із повсякденного життя підлітків, де спостережливості допомогла у розв'язанні певних проблем.

Заняття 4. Вправи на покращення позитивної групової атмосфери і спостережливості кожного учасника.

Вправа 1. Мета: покращення позитивної групової атмосфери.

Вправа 2. Мета: розвиток спостережливості і покращення позитивної групової атмосфери.

Вправа 3. Мета: розвиток групової взаємодії і спонукання учасників до активнішої включеності у груповий процес.

В кінці заняття обговорюються питання, наскільки дані вправи сприяють згуртуванню групи й покращенню групової позитивної атмосфери.

Заняття 5. Вправи на розвиток індивідуальної спостережливості і вміння віддзеркалювати іншого.

Вправа 1. Мета: розвиток індивідуальної спостережливості і вміння віддзеркалювати іншого.

У підсумку заняття наголошується на тому, яке значення має вміння віддзеркалювати іншого як наслідок високого рівня спостережливості.

Заняття 6. Вправи на розвиток почуття часу.

Вправа 1. Мета: розвиток почуття часу і дотримуватись часових меж у ділових стосунках. Вправа займає 15-20 хвилин і за бажанням учасників може бути повторена. Психолог (керівник заняття) дає можливість підліткам потренуватися, а потім обговорити, з якою метою вони пропонували повтор вправи і чому навчилися, що сподобалось які виникли ідеї щодо удосконалення досвіду дотримання часових меж при

виконанні конкретних завдань; яке значення в житті людини має здатність орієнтуватися в часі і дотримуватись часових меж у групових стосунках між людьми.

Третій блок занять спрямований на виконання третього завдання: закріплення і розвиток здатності до розуміння психологічних станів, властивостей, якостей особистості підлітка, його стосунків з іншими людьми.

Заняття 7. Вправи на розвиток довіри до людей, до групи оточуючих, з якими треба взаємодіяти.

Вправа 1. Мета: розвиток довіри до оточуючого середовища та людей, з якими організована взаємодія.

Вправа 2. Мета: розвиток взаємодії, довіри та покращення групової емоційної атмосфери.

Вправа 3. Мета: розвиток уваги та довіри до позитивної групової атмосфери.

Вправа 4. Мета: розвиток довіри, здатності вербально висловлювати свої почуття і демонструвати психологічні стани, свої рефлексивні здібності.

У підсумку заняття наголошується на тому, яке значення для підлітка як особистості мають довірливі стосунки з іншими людьми, можливість і бажання висловлювати свої почуття, емоції, позитивно спілкуватися з учасниками заняття.

Заняття 8. Вправи на розвиток чутливості до своїх емоційних станів.

Вправа 1. Мета: розвиток чутливості до своїх емоційних станів.

Вправа 2. Мета: розширення уявлення про безпосереднє сприйняття сигналів, тренування у їх розрізненні і описі.

Вправа 3. Мета: розвиток спостережливості та розпізнавання своїх та чужих емоційних станів.

Вправа 4. Мета: вчити розуміти і передавати емоції шляхом невербальної комунікації.

У підсумку заняття проходить обговорення цінності розвитку чутливості до своїх емоційних станів з метою напрацювання досвіду регулювання їх прояву у відповідності до конкретної ситуації і здатності спрямовувати їх у конструктивне русло, а не до відчаю або відходу від реальності.

Заняття 9. Вправи на розширення уявлення про аудіо сприймальні сигнали, їх розширення і опис.

Вправа 1. Мета: покращення групової взаємодії через розширення уявлення про аудіо сприймальні сигнали, тренування у їх розрізненні і описі.

Вправа 2. Мета: збагачення досвіду групової взаємодії шляхом розширення уявлення про аудіо сприймальні сигнали.

У підсумку заняття учасники можуть задавати питання про характер дій, які слід було виконувати за спиною «слухаючого», про характер помилок, про те, що було зрозумілим відразу, а де виникали труднощі.

Заняття 10. Вправи на розвиток активної включеності у груповий процес.

Вправа 1. Мета: розвиток взаємодії і спонукання учасників до активної включеності у груповий процес.

Вправа 2. Мета: подальше напрацювання досвіду активного включення у взаємодію.

Вправа 3. Мета: розвиток активної групової взаємодії на основі посилення спостережливості.

У підсумку заняття обговорюється цінність спостережливості для орієнтування в ситуації і активної включеності у груповий процес. Виявляється, які дії легко вдавались, а які викликали труднощі. Підлітки дослухались до порад керівника заняття-психолога, який підвів підсумки роботи, пов'язані із завданням третього блоку занять: які здатності вони напрацювали, як це вплинуло на розвиток їх позитивної взаємодії, наскільки комфортно їм було працювати разом, чи знайшли вони друзів, порозуміння з членами групи, які покращили їх емоційний стан, позитивне ставлення до самого себе і свого життя взагалі.

Заняття 11. Вправи на розвиток слухової і тактильної чутливості підлітків.

Вправа 1. Мета: розвиток розрізняльної слухової чутливості, яка дозволяє учасникам отримати досвід у ньому світі. Крім того, ця вправа істотно покращує настрій, знижує втому учасників.

Вправа 2. Мета: розвиток тактильної чутливості, здатності впізнавати іншу людину, використовуючи цей канал отримання інформації з навколишнього світу.

У підсумку заняття обговорюється питання про те, як учасники вирішували поставлені перед ними завдання. Учасники, як правило, перераховують ознаки, на які вони орієнтувалися: форма, розмір руки, її температура (холодна, тепла рука) та ін. Що стосується слухової чутливості, то учасники проявляли високу активність: самі видавали певні звуки і слухали, хто за звуками їх впізнає, і самі дуже уважно дослухалися до звуків інших, щоб правильно визначитись, кому вони належать.

Заняття 12. Вправи на розвиток здатності усвідомлювати і вербалізувати свій і чужий емоційний стан.

Вправа 1. Мета: розвиток здатності усвідомлювати і вербалізувати свій емоційний стан, знаходити слова для його позначення.

Вправа 2. Мета: розвиток здатності усвідомлювати і вербалізувати емоційний стан іншої людини, знаходити слова для його позначення.

Вправа 3. Мета: розвиток вербалізації почуттів і психологічних станів.

У підсумку заняття обговорювалась здатність учасників вербалізувати власні і чужі емоції, психологічний стан взагалі: які вправи виконувались легко, в чому відчували труднощі, чому важко деякі почуття і психологічні стани оформлювати словами важко, ділилися досвідом, як такої ситуації можна уникнути.

Четвертий блок занять спрямований на виконання четвертого заняття програми: розвиток навичок спілкування. Вправа цього блоку дають можливість тренування тих чи інших прийомів, способів спілкування, елементів поведінки, які в подальшому будуть включені підлітком в цілісну систему його дій.

Заняття 13. Мета: розвиток презентаційних навичок, вміння переконувати.

Вправа 1. Мета: розвиток презентаційних навичок, вміння переконувати.

Вправа 2. Мета: вчити учасників слухати один одного, розуміти, що допомагає, а що заважає цьому процесу.

Вправа 3. Мета: вчити учасників краще пізнати один одного і встановлювати позитивні контакти із співрозмовником.

У підсумку цього заняття наголос робиться на здатність спілкуватися; доводити цінність власної роботи, переконувати інших у доцільності використаних способів виконання завдань. Це сприяє тому, що підлітки уважніше слухають один одного, розуміють один одного і вчаться встановлювати позитивні контакти один з одним або навіть із членами всієї групи.

Заняття 14. Вправи на розвиток комунікативних навичок.

Вправа 1. Мета: розвиток комунікативних навичок, ораторської майстерності, здатності вступати спонтанно в розмову.

Вправа 2. Мета: вчити учасників навичок переконання та створювати у групи позитивну атмосферу.

Вправа 3. Мета: розвивати і закріплювати попередні комунікативні навички.

Вправа 4. Мета: вчити активно засвоювати будь-який «нудний», але потрібний матеріал.

Після виконання підлітками запропонованих психологом вправ підводиться підсумок заняття: проводиться розбір використаних прийомів розвитку комунікативних навичок, уміння доводити свою думку, аргументовано переконувати присутніх про доцільність своєї точки зору, не ображаючи чи принижуючи варіанти думок інших членів групи. В кінці психолог робить висновок про якість виконання завдань учасниками заняття.

Заняття 15. Вправи на розвиток уваги, мислення для покращення групової взаємодії.

Вправа 1. Мета: розвиток уваги та мислення для покращення групової взаємодії.

Вправа 2. Мета: покращення групової взаємодії.

Вправа 3. Мета: розвиток спостережливості як фактору конструктивного спілкування.

У підсумку заняття обговорюються результати групової взаємодії і цінність мислення та уважного ставлення до інших у цьому процесі. Психолог дає відповідні поради учасникам заняття.

Заняття 16. Вправи на розвиток партнерського спілкування.

Вправа 1. Мета: розвиток партнерського спілкування для покращення групової взаємодії.

Вправа 2. Мета: розвиток спостережливості як необхідного фактору партнерського спілкування.

Вправа 3. Мета: подальший розвиток партнерського спілкування.

Вправа 4. Мета: розвиток партнерського спілкування, покращення групової взаємодії.

Вправа 5. Мета: розвиток партнерського спілкування, покращення групової взаємодії.

Підсумок заняття присвячений розвитку партнерського спілкування засобами групової взаємодії по 2 особи, 3 особи або міні-групи. При обговоренні вправ вдається одержати конкретний перелік засобів, що використовувались учасниками для зміни стану свого партнера, якщо в нього є невпевненість, сумніви, і спрямувати його стан у позитивне русло, викликати посмішку, згоду.

Учасники висловлюють ідею щодо необхідності гнучкості у виборі засобів зміни настрою партнера і переконуються в тому, що в таких

випадках не існує універсальних способів. Зізнаються, що вибір способів зміни настрою партнера вимагає значних зусиль і не завжди вдається з першого разу.

Заняття 17. Вправи на розвиток почуття близькості з іншими людьми (ровесниками, дорослими).

Вправа 1. Мета: розвиток почуття близькості у стосунках з ровесниками.

Вправа 2. Мета: розвиток почуття близькості з іншими людьми.

Вправа 3. Мета: розвиток почуття близькості з іншими людьми засобами вербального і невербального спілкування.

Вправа 4. Мета: вчити цінувати індивідуальність іншого.

У підсумку заняття коротко обговорюється розвиток почуття близькості, повага до іншого і його особливостей у цьому процесі.

У підсумку усієї роботи, спрямованої на унеможливлення суб'єктивного почуття самотності, головна увага приділена тому, як підлітки себе почували: чи не було сумно, самотньо, нецікаво; що сприяло гарному настрою і бажання взаємодіяти; хто з ким ближче подружилися і бажають підтримувати дружні стосунки і надалі; про що будуть розповідати батькам, іншим ровесникам; що корисного виніс кожний з них у процесі роботи з даним психологом: що усвідомив, чому навчився, що зрозумів, що змінив у своєму житті, поведінці, ставленні до інших.

Для успішної реалізації вище викладеної програми слід, крім усього іншого, в процесі проведення занять і закріплення набутих на них умінь нами використані поради щодо дотримання надзвичайно важливих вимог, головними з яких А. Бодальов, В. Жуков, Л. Лаптев, В. Сластьонін) називають такі:

- підтримувати у підлітка його гідність і позитивний образ «Я»;

- обговорювати ситуацію, вчинки і їх наслідки, а не особистість як таку;

- відзначати зрушення в особистому зростанні підлітка, порівнюючи його з самим собою «вчорашнім», а не з іншими ровесниками;

- не використовувати негативних оцінюючих суджень не вдаватись до негативного програмування;

- не нав'язувати підліткам способів діяльності, проти їх бажання, а мотивувати їх на конструктивні дії, поведінку;

- приймати і схвалювати усі позитивні дії, вчинки підлітка, його творчі прояви, ініціативи, незалежно від змісту, форми, якості та ін.

Впливаючи на підлітка таким чином, психолог розглядає з ним відповідальність за розвиток його особистості, за зміни в його внутрішньому світі (думках, почуттях, бажаннях, діях та ін.

Паралельно з ними і сам підліток переоцінює своє мислення до себе, до оточуючих, до навколишнього світу; починає усвідомлювати своє місце серед інших, починає оцінювати свої вчинки, поведінку більш об'єктивно; цілеспрямовано діяти; думати про перспективу у житті, у спілкуванні з ровесниками, дорослими; замислюватись над своїм психологічним станом і шукати шляхи виходу із пригнічених чи стресових станів, а впадати у відчай, зневірюватись в людях. Цьому

сприяє позитивна емоційна атмосфера, передбачена самим змістом вправ на заняттях, доброзичливим ставленням до підлітків психолога, який спонукав, надихав, мотивував підлітків на виконання запланованої роботи, що і знімало в них напругу, пригніченість, незадоволеність ставленням до себе та інші негативні почуття [5].

Висновки і пропозиції. Викладений вище зміст програми психологічної корекції суб'єктивного почуття самотності як чинника адиктивної поведінки молодших підлітків та обґрунтування необхідності впровадження такої програми, починаючи з молодшого підліткового віку дозволяє зробити такі висновки:

1. Цілеспрямований процес психологічної корекції суб'єктивного почуття самотності у молодшому підлітковому віці потребує програмного забезпечення для психологів.

2. Програмою передбачено процес самовдосконалення особистості молодшого підлітка в цілому через виконання системи вправ, спрямованих на подолання суб'єктивного почуття

самотності, яке вносило дискомфорт у його життя і спричинювало схильність до адиктивної поведінки.

3. Програма спрямована на подолання деструктивних переживань молодших підлітків засобами, які перевірені науковцями і викладені у наукових працях, а також враховані результати констатувального експерименту, що дозволило деталізувати і конкретизувати вправи. На основі цього сформульовані чотири базових завдання, виконання яких забезпечено системою вправ на заняттях впродовж навчального року.

4. При розробці програми у змісті занять враховані необхідні вимоги, найважливіші для молодшого підліткового віку, якими повинен керуватися психолог при проведенні занять. Дотримання цих вимог є необхідною складовою успішної реалізації запропонованої програми і забезпечення повноцінної корекції суб'єктивного почуття самотності у молодших підлітків, що унеможливить появу у них схильності до адиктивної поведінки.

Список літератури:

1. Бандура А. Подростковая агрессия. Изучение влияния воспитания и семейных отношений / А. Бандура, Р. Уолтерс. – Москва : Эксмо пресс, 2000 – С. 43.
2. Бахадова Е. В. Неблагополучная семья как фактор формирования девиантного поведения детей / Е. В. Бахадова // Вопросы психологии. – 2009. – № 1. – С. 88–93.
3. Борисенко Ю. В. Психология отцовства / Ю. В. Борисенко // Журнал практической психологии. – 2007. – № 1. – С. 3–7.
4. Гоголева А. В. Аддиктивное поведение и его профилактика / А. В. Гоголева. – Москва : МОДЭК, 2003. – 211 с.
5. Железнякова Ю. В. Вплив суб'єктивного почуття самотності на формування адиктивної поведінки підлітків / Ю. В. Железнякова // Проблеми сучасної психології. – 2014. – №1(5). – С. 41–46.
6. Калиниченко О. А. О деформации ценностных ориентаций подростка-наркомана / О. А. Калиниченко, А. Н. Лактионов // Вестник Харьковского ун-та. – 1990. – Вып. 344. – С. 14–18.

Железнякова Ю.В.

Классический приватный университет

РАЗРАБОТКА ПРОГРАММЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ КОРРЕКЦИИ СУБЪЕКТИВНОГО ЧУВСТВА ОДИНОЧЕСТВА КАК ФАКТОРА АДДИКТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ МЛАДШИХ ПОДРОСТКОВ

Аннотация

Изложено содержание программы психологической коррекции субъективного ощущения одиночества как фактора аддиктивного поведения младших подростков и обоснована необходимость внедрения такой программы в свете требований, предусмотренных законом Украины «Об образовании»; раскрывается значение субъективного чувства одиночества подростков в формировании аддиктивного поведения.

Ключевые слова: одиночество, аддиктивное поведение, подросток, сознание, отчуждение, коррекция.

Zheleznyakova Y.V.

Classical Private University

DEVELOPMENT PROGRAM PSYCHOLOGICAL CORRECTION SUBJECTIVE FEELINGS OF LONELINESS AS FACTORS OF ADDICTIVE BEHAVIOR YOUNGER TEENS

Summary

Article is represented the content of the program of psychological correction subjective feelings of loneliness as a factor in addictive behavior of younger teenagers and studies need to implement such program as required by the Law of Ukraine "On Education"; the meaning of subjective feelings of loneliness teenagers in the formation of addictive behavior.

Keywords: loneliness, addictive behavior, teenager, consciousness, estrangement, correction.